

הלכות הדף היומי

מסכת בבא בתרא

תוכן

- א. מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין ... שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ... כותבין ונותנין ... במיפה את כחו.....1
- ב. היכי דמי מיפה את כחו ... וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא.....3
- ג. כתב לזה וכתב לזה היינו ... דייטיקי מבטלת דייטיקי כתב וזיכה לזה כתב וזיכה לזה ... אמר שני קנה הרי היא כמתנת שכיב מרע.....3
- ד. שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים וקנו מידו מהו שלח להו אין אחר קנין כלום..5

דף קנב.

א. מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין ... שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה ... כותבין ונותנין ... במיפה את כחו

כבר התבאר במסכת כתובות דף נה: שמתנה¹ צריכה קנין מדרכי ההקנאות במתנת בריא, אבל במתנת שכיב מרע אינה צריכה כלום, שהכמים חשו שמא ידאג שלא יקיימו דבריו אחר מותו ומתוך כך תטרוף דעתו, לכך תקנו שדברי שכיב מרע יהיו ככתובין וכמסורין, כמו שהתבאר לעיל דף קנא: בין אם כתב או אמר נכסי לפלוני לכשימות יקנה אותה אפילו בלא קנין. ואין חילוק בין צוה לתת מיד, או צוה לתת לאחר מותו, או שצוה ליורשיו שיתנו לאחר זמן, בכל דבריו מאלו יהיו ככתובין וכמסורין ויקיימו אותם אפילו מיד,

¹ שו"ע ונו"כ חו"מ רנ א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדין היומי

מסנת בבא בתרא

אולם² אם היה בה קנין³ גרעה למתנה, ואם עשה קנין לא קנה אפילו אם מת, שמא לא גמר הוא להקנות לו⁴ אלא בקנין⁵, והרי המתנה אינה מתחלת אלא לאחר מיתה ואין קנין לאחר מיתה שאין כאן מי שיקנה, לפיכך לא שנא אם כתב לו שטר ופירש בו הקנין, לא שנא נתן לו על פה, גרע ולא קנה אפילו אם מת, ואפילו אם מסר לו השטר מחיים לא קנה מטעם זה. ויש אומרים⁶ דה"ה במצוה מחמת מיתה⁷.

ואם פירש שלא הקנה הקנין אלא כדי לייפות כחו של המקבל, קנה, ואין הקנין מגרע דין מתנת שכ"מ⁸. ויש אומרים⁹ שאם הנותן לא ביקש הקנין רק המקבל, אין הקנין מגרע.

דף קנב:

² שו"ע ונו"כ שם ט ז

³ כל קנין שעשה המקבל במתנת שכ"מ מגרע כמבואר בראשונים, וכ"כ בסמ"ע סק"ג, והיינו בק"ס או בחזקה ובכל שאר דרכי ההקנאות שבמתנת בריא

⁴ כתב הט"ז בשם פסקי התרוה"ד סימן רל שאין לחלק ולומר שבעם הארץ דלא בקיאים בדינא ועבדי כולי מילי בקנין, ממילא לא שייך לומר דהקנין לגרועי אתי, דא"כ כולא סוגיא איירי דוקא בת"ח, וסיים הט"ז דמ"מ אם ראינו גלוי דעת שהוא סובר שצריך קנין, אין הקנין מגרע,

⁵ וביאר הסמ"ע דכיון שלא רצה ליתן כי אם באחד מדרכי הקנאה שבמתנת בריא, הרי גילה דעתו שאינו סומך במתנתו על תקנת הז"ל, ולכן אינו מועיל א"כ ביפוי כח כמו שיתבאר, והיינו שאנו דנים במתנה זו בלי תיקון הז"ל, ואה"נ אם נעשה באופן המועיל במתנת בריא, הרי זו מתנת בריא וקונה, כמ"ש להלן, וממילא גם הדין דאם עמד חוזר ליכא בזה, ולהלן יתבארו הפרטים, וכתב במנח"פ שמדברי התוס' בכתובות דף נה משמע דדוקא שטר וק"ס מגרעין, אבל לא שאר הקנאות.

⁶ שו"ע שם בשם ויש מי שאומר, והוא דברי הטור בשם הראב"ד צריך לומר שכונת הראב"ד דה"ה מצוה מחמת מיתה במקצת, דהו"א כיון שאינה כמתנת שכ"מ בכולה, לא אמרינן דהקנין גרע, קמ"ל דכיון דסו"ס א"צ קנין, דינו כמתנת שכ"מ בכולה, ואפשר שהטור למד כן מדברי הראב"ד בפ"ח מה' זכיה שכתב הרמב"ם דין מזכיר בפירוש מתנת שכ"מ במקצת וכתב שם הראב"ד דהיינו דין מצוה מחמת מיתה, והרי שם כתב הרמב"ם (והוא מה שזכר בשו"ע סעיף ט) שאם יש גם קנין אינו קונה, וא"כ ה"ה במצוה מחמת מיתה במקצת. פתחי חושן חלק ח פר טז הערה נו

⁷ ובהידושי רעק"א וכן בנה"מ ס"ק בא הביא בשם שו"ת מהרי"ט חו"מ סימן נ שסובר דבמצוה מחמת מיתה אין הקנין מגרע, וכתב שם הטעם דכל מצוה מחמת מיתה אמרינן שבמתנת בריא רצה ליתן וכבר הקנה לו מעכשיו, אלא דאמדינן דעתייה שכל מה שעשה לא היה אלא כסבור שלא יהיה מחולי זה, ובכמה מקומות אזלינן בתר אומדנא לבטל מתנה, ונראה שהמהרי"ט איירי במתנה בכל נכסיו, וס"ל שבוזה אין הקנין מגרע, ואפשר שבמתנה במקצת כיון שיש בה ריעותא שאינה בכולה, די לנו אם הציווי מחמת מיתה משוה אותו למתנת שכ"מ בכולה, ואם יש בה קנין מגרע, ולא מסתבר שהמהרי"ט יחלוק על הרמב"ם והראב"ד ולא יזכיר דבריהם.

⁸ כתב בד"מ בשם הנ"י דאף בקנין עם יפוי כח, אם עמד חוזר, ונראה כונתו שלא נאמר כיון שכתב שהוא מוסיף קנין על מתנת שכ"מ, יהא דינו כמתנת בריא, קמ"ל שהיפוי כח אינו אלא לבטל הריעותא של הקנין, ונעשה כמתנת שכ"מ בלא קנין.

⁹ רמ"א שם, וביאר הגר"א דמסתמא לא ביקש המקבל לגרע כחו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדין היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ב. היכי דמי מיפה את כחו ... וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא

דא

כיצד הוא מייפה כחו, כגון¹⁰ שכתב לו וקנינא מיניה מוסיף על מתנתה דא כו', דמשמע שהמתנה תתקיים בלא הקנין אלא שעושה הקנין לייפות כחו¹¹. וכן אם כתב בשטר דשטר זה יהיה בכל אופן המועיל זה הוא גם כן לשון של יפוי כח וקנה¹².

ג. כתב לזה וכתב לזה היינו ... דייתיקי מבטלת דייתיקי כתב

וזיכה לזה כתב וזיכה לזה ... אמר שני קנה הרי היא

כמתנת שניב מרע

כבר התבאר לעיל דף קלה: שכשם שבמתנת¹³ שכ"מ אם עמד חוזר, ה"ה אם לא עמד יכול לחזור בו כל זמן שהוא חי, ואפילו השאיר לעצמו, שלא נתן הנכסים לאחרים. בין שהיה מתנה בכל נכסיו ובין במקצת¹⁴, ואם נתן

¹⁰ ופשוט דבכל לשון שמוכיח שלא נתכוין לסמוך על הקנין לבד אלא בצרוף תקנת חז"ל במתנת שכ"מ מועיל, וכן משמע בסמ"ע שם ס"ק נב.

¹¹ ואם אמר לאחר הקנין שתתקיים המתנה ה"ז כיפוי כח כמ"ש רמ"א שם בשם הריב"ש סימן קסז, וז"ל שם, ואפשר לומר שמה שכתוב בצואה שאחר הקנין שאלוהו (העדים) אם הוא קיים במה שצוה שיעשו בנכסיו ואמר שהוא קיים בכל מה שאמר וצוה, שזוהו כדי ליפות כח המקבלים ולזה כיונו, וראוי שיהיו עדי הצואה נשאלים על זה, ונאמנים הם לבאר דבריהם בכונת המוריש, ע"כ, ונראה מתוך דבריו לכאורה דדוקא אם כיונו העדים ואומרים שזה היה כונת המוריש ליפוי כח, והרמ"א סתם בזה, ואפשר שמכיון שהריב"ש לא כתב אלא שראוי לשאול העדים, ולא כתב זה בלשון מוחלט, משמע דאף אם אינם מפרשים דברי המוריש הדין כן, ולכאורה גם מסברא יש לומר דאפילו אם נאמר שהקנין מבטל מה שאמר לפני הקנין, מ"מ הרי חזר ואמר, ודל דיבורא הקודם כמאן דליתא ויש כאן נתינה חדשה בלי קנין, ובכנה"ג כתב בשם תשובה כ"י שאם לאחר הקנין חזר ואמר בדיבור שנותן לו, הולכין אחר הדיבור שהוא באחרונה, וכתב הכנה"ג שהריב"ש דחה חילוק זה בשתי ידיים. פתחי חושן שם הערה נח

¹² רמ"א שפ

¹³ שו"ע ונו"כ רנ יג

¹⁴ היינו במקצת באופן המועיל, כגון שפירש שנותן במתנת שכ"מ או מצוה מחמת מיתה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

כל נכסיו וחזר במקצת סתמא, ה"ז חזרה בכל נכסיו¹⁵, אא"כ פירש שאינו חוזר רק במקצת¹⁶, וכן אם נתן לשנים בשטר אחד וחזר מאחד מהם¹⁷.

וכן כשהזכיר¹⁸ ונתן נכסיו לאחר ה"ז חזרה מהראשון והאחרון קנה¹⁹, ואפילו כתב וזיכה לראשון וכתב וזיכה לשני האחרון קנה²⁰.

נתן כל נכסיו²¹ לאחד וחזר ונתן מקצתו לשני, מתנת הראשון בטילה מדין חזרה, והשני יש לו דין מתנת שכ"מ במקצת.

¹⁵ שו"ע ונו"כ שם יב וכתב בכנה"ג דה"ה במצוה מחמת מיתה במקצת, אם חזר בחלק מהמתנה, ה"ז חזרה בכלה, וכתב בשו"ת לחם רב סימן רא דלא אמרינן דבטלה כולה אלא כשהשכ"מ ביטל מקצת, אבל אם נתברר שמאיזה סיבה נתבטלה חלק מהמתנה, לא בטלה כולה, עיין שם.

¹⁶ רמ"א שם

¹⁷ שם, ואם חזר סתמא חזר גם מהשני אא"כ פירש שאינו חוזר רק מזה,

¹⁸ שו"ע ונו"כ שם יג

¹⁹ באור שמח פ"ט מה' זכיה ה"ד מסתפק בשכ"מ שנתן כל נכסיו לאחד, ואח"כ נמצא שטר מתנה אצלו שנתנה לאחר, דזה פשוט שהשני לא קנה, כמ"ש בשו"ע סימן רנ סעיף כה, דאמרינן שמא לא נתן, מ"מ מי נימא שהשטר מתנה חשוב עכ"פ כחזרה מראשון, שהרי אנו רואים שרצה ליתן לאחר, או דילמא כל שלא נתן לא מיקרי חזרה, וסיים בצ"ע לדינא, ובמנח"פ כתב שמדברי התוס' ב"מ דף יט משמע דפשיטא להו דזה לא מיקרי חזרה, והביא בשם הפנ"י והרש"ש שפקפקו בדברי התוס', עיין שם.

כתב הרמ"א סימן רמ סעיף ד, שכ"מ שנתן מתנה לחבירו קרקע או מקום בביהכנ"ס, וסיים ופרט המתנה שנתן לו, ואח"כ נתן לאחר קרקע או מקום בביהכנ"ס סתם, בלא פירוש, יש אומרים דאמרינן שמא מקום או קרקע אחר נתן לשני ומתנת הראשון קיימת, וי"א דאמרינן ודאי לא נתכוין אלא לקרקע או מקום הידוע לנו, וכיון שאין יודעים שיש לו מקום או קרקע אחרת, הרי זה חזרה מהראשון וקנה השני, ודוקא בשכ"מ, אבל בכריא הרי ממ"נ אינו יכול לחזור מהראשון, ועי' בכנה"ג שם שמצדד לפרש דשני הדיעות שהביא הרמ"א לא פליגי, עיין שם, ובדברי משפ"ט כתב שאם נתן לאותו מקבל, לכו"ע אמרינן דנתכוין למתנה ראשונה, עיין שם.

²⁰ ופירש הסמ"ע בשם ר"י ורא"ש דהיינו שכתב ומסר השטר ליד המקבל וגם זיכה לו בקנין ע"י אחר, כגון במטלטלין שנתן לאחר שיזכה בהם עבור המקבל, או בקרקע ואמר לאחר לך חזק וקני לפלוני, אפ"ה יכול לחזור (ומשמע שאם מסר ליד המקבל, אינו יכול לחזור), והטור הביא בשם הרשב"ם שאם מסר לו השטר וגם קנו מידו אינו יכול לחזור.

והטור סיים בהלכה זו (לדעת הר"י ורא"ש) דדוקא במיפה כחו דשני, דאי לאו הכי לא קנה דאין שטר לאחר מיתה (עי' להלן פרטי דין יפוי כח), וכתב הסמ"ע ס"ק מג שהמחבר והרמ"א השמיטו דברי הטור, משום דס"ל דלא הצריכו יפוי כח לשני אלא כשגם לראשון יפה כחו, אבל כשלא יפה כח לשניהם קנה השני, עיין שם.

ובחידושי רעק"א ציין לדברי תשו' מיימוני ספר קנין סימן יב באשה שנתנה לראובן מקצת נכסים במצוה מחמת מיתה, וגם צותה לתת צדקה מנכסיה, ואח"כ נתנה כל נכסיה חוץ מהצדקה לפלוני, והעלה דכיון שהזכירה חוץ מהצדקה ולא הזכירה מה שנתנה לראובן, ה"ז חזרה ממה שנתנה לו, ומדבריו משמע דדוקא בזה שלגבי הצדקה הזכירה חוץ, אבל בלא"ה אמרינן דמה שנתנה לראובן לא הוי בכלל נכסיה לחזרה, עיין שם.

²¹ שו"ע ונו"כ שם יב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא בתרא

ד. שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים וקנו מידו מהו שלח
להו אין אחר קנין כלום

שכיב מרע²² שכתב ומסרו לידו וגם זיכה לו המתנה על ידי אחר ולקח בקנין,
אין לאחר קנין כלום²³, ואינו יכול לחזור בו לא לאחר ולא לעצמו, בין שנתן
בכל בין שנתן מקצת.

²² שו"ע ונו"כ רנ יג

²³ דכולי האי לא הוה עביד אם לא הקנה לו מיד בקנין גמור וכמתנת בריא שויא.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

